

Til Direktøren i Kretsfengselet i Åkebergveien II, Oslo.

Vedlagt følger brev og bilag fra Olaf W. Fermann - 926 - med anmodning om å tillate at disse skriv blir videregitt til Riksadvokaten i Oslo.

- I. Brev av 10 april 48 til direktøren.
- II. Brev av 19 mars 48 til påtalemyndigheten fra Høyesterettsadvokat Houch Bugge.
- III. Liste over diverse papirer som er anmodet politiet om å fremskaffe.
- IV. Oppgave over fakta som dokumenteres delvis av de allerede fremlagte papirer delvis av de som er forlangt fremlagt og som politiet har i sin varetakt delvis et par nye vitneforklaringer som ennå ikke foreligger fordi vitnene ikke er avhørt.
- V. Det henvises til min tidligere fremstilling av forholdet Frontkjemper kontoret som allerede er oversendt Riksadvokaten med brev av september gjennom Fængselsdirektøren.
- VI. Det henvises til rettsboka hvor vitneforklaring i forhørsretten i februar år er opptatt. Protokol over disse vitneutsagn har Statsadvokat Paal Fredriksen.

Til understøttelse av mit ønske om å få komme ut inntil min sak kan bli prøvet vil jeg få lov til å gjengi hva jeg i disse dager leser om politifullmektig Knut Røde sak :

Retten uttaler generelt at en i en sak ikke kan trekke fra isolerte tilfelle av bistand til fienden og denne etter dem. En må se saken i sammenheng og den skade bistandshandlingen har forårsaket i forhold til det som ble oppnådd av landegagnlig art. Dette er da også gjort under landssvikoppgjøret. I Røde tilfelle var de tilsynelatende minst bistandshandlinger bare et middel til å utføre desto større landegagnlig arbeid.

Jeg er overbevist om at ved nærmere undersøkelse av mit arbeide under okkupasjonen vil retten i sin tid komme til et lignende resultat.

Jeg henviser i denne forbindelse på to vitners uttalelser om at neppe noen nordmann under okkupasjonen har yttet så verdifull hjelp for sine landsmenn som Fermann gjorde.

Jeg håper at disse omstendigheter må få tale med også i spørsmålet om min løslatelse.

Arbedigst

Olaf W. Fermann

Oslo den 14 april 1948.

Herr Direktør
 Oslo Kretsfengsel.

Olaf W. Fernann / - 926 - Oslo den 10 april 1948.

I september 47 var De så ælskverdigg å sende et brev i forbindelse med Frontkjemperkontoret til Riksadvokaten. Riksadvokaten skrev i den anledning til min forsvarer Høyesterettsadvokat Houch Bugge og anmodet denne om å "foreta det fornødne for å få saken klarlagt overensstemmende med tiltaltes ønsker for at han kan få lov til å bevise sine påstander."

Jeg er taknemlig for dette svar, men det var ikke helt hva jeg ville. Jeg mente at jeg skulle få lov til å ta opp spørsmålet Frontkjemperkontoret utenfor min egen sak fordi at jeg er den person som muligens best innen N.S. kan forklare forholdet. Det faktiske forhold er nemlig at de oppgaver som Frontkjemperkontoret tok på seg er rene Røde Kors oppgaver og ikke som i almindelig antatt tjenester som kan henføres som en bistand til fienden. Utenfor N.S. er den person som kjenner forholdet presidenten i Norges Røde Kors direktør Heyerdahl. Det er forståelig at han nødvendig vil ta initiativet til å støtte de personer som kommer i et straffeforhold fordi at de har gitt gaver til Frontkjemperkontoret. For ikke å trette Riksadvokaten, som jeg ber Dem også å sende dette brev til vil jeg påny henviser til min utferlige redegjørelse å be om å få anledning til allerede på det nåværende tidspunkt å forklare meg om forholdet. Det finnes daglig personer som har gitt gaver til Frontkjemperkontoret. Disse personer sitter ikke selv inne med de opplysninger som kan fri dem for straff. Hvis denne sak ble forelagt det internasjonale Røde Kors til uttalelse vil det sikkert støtte min oppfatning. Fordømmelsen av Frontkjemperkontoret er en opinions-sak. Det er en opinion som har dannet seg ut fra feile motiver.

Jeg sitter nå inne snart 3 år. Tiltalen er utfordrigt på Riksadvokatens ordre. Jeg går ut fra at det betyr at det kan nedlegges påstand på over 10 års straff.

Jeg har hørt fra 45 sakt min forsvarer om å få anledning til å få avhørt en del vitner som jeg på grunn av deres stilling mente ville ha kjennskap til forskjellige forhold, som jeg hadde tatt aktiv del i til fordel for landet. I februar i år var dette mulig. Vitnerne er avhørt i forhørsretten og protokoll opptatt.

Jeg henviser til denne.

Jeg vedlegger et brev av 19 mars til statsadvokat Paal Fredriksen i denne anledning.

Jeg henviser videre til en rekke dokumenter som min forsvarer med brev har fordret fremkaffet hos landesveikpolitiet og som sikkert vil tale til min fordel. Det er år og dag siden første gang denne oppfordring ble sendt til Statsadvokaten.

Til ovennevnte skal jeg få tilføye :

I tiltalsbeslutningen finnes det endel punkter, som er opplagt uriktige og som jeg nå kunne tilbakevise for min sak kommer for retten, fordi de ganske enkelt ikke kan være dokumentert. De er uriktige. Hvorfor jeg ikke idag kan gjøre dette er fordi jeg ikke har fått anledning til å se sakens papirer. Min forsvarer har vært utsatt for et uheld og brukket benet og han har ikke kunnet få tillatelse til å utlåne meg sakens dokumenter.

I tiltalsbeslutningen punkt 3.a. anklages jeg for nok taler som ble holdt høsten 40. Talene var meget nasjonale og medførte at jeg både fra tysk og norsk hold fikk oppfordring om å innstille min talevirksomhet fordi jeg etter mit lange opphold ute ikke hadde den rette forståelse og virket provoserende. Da jeg på tross av dette i mars 42 etter Quislings regjeringsovertakelse holdt en tale, hvor jeg fremholdt "Nej, i Norge vil for all framtid det norske folk og det alene være bestemmende for hva

som skal ske i landet. Også det norske folk som helhet vil være med på å bestemme hvilken andel Norge skal ha i det nye Europa." var resultatet at SD fikk en henvendelse fra NS hold om å la meg sette fast.

I punkt 3 b. er det nevnt de store beløp som jeg har ytet som økonomiske bidrag. Oppgaven er noe feilaktig avfattet. Det er medtatt store beløp som ikke vedrører NS men som er bidrag som jeg har ytet og bokført under denne rubrik for å kunne ta dem ut skattefritt. Til NS er det ikke gitt noe beløp men til caritative formål. De store beløp til Fronttjenstkontoret er dekning for de poliser som ble gitt til falnes barn. Under denne rubrik er det imidlertid ikke tatt hensyn til de bidrag som jeg samtidig ytet til andre norske formål og de 4 millioner svenske kroner som jeg skaffet Norges Røde Kors.

punkt 4 heter det at jeg fra 16 oktober 40 var leder av N.S. uten riksorganisasjon. Det er feil jeg hadde denne oppgave fra 1934. Jeg har konsekvent avslått alle tilbud om stillinger av hva sort det være skulle under okkupasjonen.

Det hevdes at jeg en kortere tid var leder av Fronttjenstkontoret. Det er ikke riktig. Fuglesang som er den som kan bekrefte dette har allerede i 45 i henhold til sin forklaring for politiet også erklært at jeg ikke overtok den påtenkte oppgave fordi den ikke lot seg forene med mit arbeide for Norges Røde Kors.

Punkt 11 behandler et forhold som jeg intet kjente til før krim. betjent Lemo meddelte meg det under forhør i 45.

Punkt 12 det økonomiske bygger på en feil opplysning fra den oppnevnte revisor. Forresten er å bemerke at jeg kun befattet meg med omlastning av tyske kull som ble innført til landet. At jeg intet foretok meg uten etter konferanse med forretningsførereren for Kullimportørernes landsforening og i overensstemmelse med hans og hans Bergen kollegas råd. Jeg bearbeidet denne oppgave sammen med de forskjellige firmaer langs kysten. Alle disse firmaer er vel ansette handelshus-ingen NS. I Bergen arbeidet jeg med Kühnle og med Bergenske. Mit arbeide var ordnet på å meta basis.

Mit firma har imidlertid set muligheten av at en vesentlig del av den gevinst som oppsto på grunn av krigen ville være å avlevere ved frigjøringen. Fra 1941 har derfor mit firma etter orientering overfor edsvoren revisor stillet beløp tilbake til avlevering og ikke bokført overskuddet som fortjeneste.

Ang. min holdning under okkupasjonen henviser jeg til instruks til Utenriksorganisasjonen av 42. I denne skriver jeg "at det nå være en nordmanns oppgave ved sin varme følelse forholde folkets trivsel å skape en altomfattende samfølelse. At det gies kun en dyd og det er å glemme seg selv. At man skal hilse en motstander med respekt. At man aldri må oppføre provoserende. At oppgaven er å bygge bro mellom nordmenn. Det norske folk må bringes fram til en samfølelse som kan styrke det og bringe det lykke og frihet i den tid som kommer e t t e r denne hårde krigens tid. At ikke arbeidsdyktigheten er det avgjørende, men også karakteren - og fremforalt karakteren!"

Til disse opplysninger vil jeg kort anfere at jeg skal dokumentere at jeg oppfordret Quisling til å la NS følge de andre partier da Bergeven oppløste dem. At jeg talte og skrev mot frontinnsats i øst allerede i 41. At jeg kjente til Himmlers og flere tyske steders absolutte motvilje mot at Quisling tok makten i 42 og at jeg selv syntes dette var en feil og oppfordret Quisling til å tre tilbake. Jeg fremlagde forslag om dette for Heyerdahl i 42. At jeg i 45 i forbindelse med Silfssens henrettelse åpent uttalte til Quisling at selv tyskere ville senere forakte ham for at han lot seg låne til en sån handling. Ang. min holdning våren 45 henviser jeg til møte på slottet i Oslo og den beretning Landevikavdelingen har om dette. Jeg har ingen kopi.

side 3.

Under okkupasjonen sendte London Radio en del meddelelser hvor mit navn ble nevnt.

Det var ryktet om Kullbåtene med tyske soldater som var kommet til mit firma.

Det var tyveri av kull fra min lagerplass i Oslo som jeg foretok for å kunne selge kullene på svartebørsen.

Dette siste rykte holdt på å koste et par nordmenn livet.

AOK fikk meddelelsen ~~og~~ gjennom bekjenskap lykkede det meg å få saken bort fra intendanturen og med tilbud om å betale mankoen ble saken neddyttet. De angjellende tre personer fikk 3 måneders gasje hver og ble avskjediget.

Kullbåttrykke holdt på å koste meg selv livet. Etter arrestasjonen i mai 45 ble jeg ført til Åkebergveien. Jeg ble ført ned i kjelleren hvor jeg ble stengt inne i et jernbur. Det ble meddelt meg at jeg skulle henrettes neste morgen i grålysningen. 5 mann, sterkt bevæpnet, kom hver time og så til meg og forklarte meg om min forbrytelse i forbindelse med kullbåtene. Mine forklaringer og forlangende om å bli ført for en dommer ble avvist. Ved morgentid kom en kommando hvor lederen spurte meget forekommende om jeg ville ha presten. Jeg hadde en time igjen.

Jeg har nå ventet tålmodig i snart tre år på at min sak skulle bli klarlagt og at jeg kunne komme ut i alle tilfelle inntil min sak kom opp.

Jeg har håpet at påtalemyndighetene ville billige at det ble gitt et omfattende dementi ang. disse falske bekjendelser.

✓ Kunngjøringen om menneskerettigheter som skal legges frem for de forenede nasjoner i september i år heter det: "Alle er like for loven. Alle har krav på å dømmes av frie og upartiske domstoler og skal få velge seg sakkundig hjelp. Ingen må komme under tortur eller bli offer for umenneskelig framferd."

Uten at disse rykter, som er dokumentarisk uriktige, blir dementert fra det offentliges side vil de ikke bli avkreftet.

Enhver som kommer i berøring med min sak enten det er statsadvokat dommer eller vitner for ikke å nevne publikum vil ikke kunne fri fra seg for å bli påvirket.

Den som har tilbrakt en sån nat under henrettelsestrussel vet hva det vil si. Jeg vet ikke om denne sjelelige tortur ikke er kjedere å bære enn en benklemme. Hertil kom at jeg var klar over at jeg ville dø som en vansret mann og jeg måtte regne med at det ville være umulig å få myndighetene til senere å medgi at det var handlet uriktig. Å dø går ennå, men å måtte regne med at ens hustru og barn skulle ha denne arv å løfte det var det tungste. Også idag er det forholdet til min familie som veier mest.

Min hustru må bruke et annet navn når hun er til gjest utenfor Oslo. Min gutt har vi måttet flytte over til en annen skole.

Min holdning under okkupasjonen har ingen noe å klage over. Det finnes ikke en person som har noe å utsette på meg. Men ryktet lever. Min forsvarer har fra første stund vært innforstått med å rykke inn en notis i avisen som forklarer forholdet, men det frarådes fordi man frykter at avisen vil forbinde dementiet med nye påstande etter all den publisitet som i sin tid var om mit navn hvis ikke dementiet kommer fra Riks- eller statsadvokat.

Til understøttelse av mit ønske vil jeg gjøre noen ord til mine som ble benyttet ved Lilienthal saken i Amerika i 47. Vårt samfunn bærer med seg en sterk tro på de borgerlige rettigheter .. de er ukrenkelige.. og motstand mot enhver som vil stjele fra et menneske det mest dyrebare han har... hans gode navn. Når som helst beskyttelsen av individets rett og hans gode navn ved sladder og rykter blir voldtatt, da har vi ikke klart å leve opp til våre idealer.

Jeg ber om den rett som jeg utvilsomt har til et fyldegjørende dementi.

side 4.

Til dette ønske har jeg en anmodning om å få lov til å komme ut inntil min sak forhåpentlig så hurtig som mulig kommer opp. Statsadvokaten har på anmodning fra min forsvarer i desember meddelt at på grunn av de prinsipper som var gjellende, lot det seg ikke gjøre for tiden å leslate meg.

Hvis statsadvokaten ville imøtekomme mit ønske om å la meg få tale med seg om tiltalebeslutningen tror jeg nok vi ville bli enige om at den på grunnlag av de beviser som jeg kan legge frem ville se vesentlig anderledes ut. Det legges vekt på mine økonomiske bidrag, men det oversees at jeg pinligst har sørget for kun å tilgodese caritative formål og at de summer som jeg har latt tilflyte f.eks. Norges Røde Kors og envennt til å holde mine egne arbeidere o.a. borte fra arbeidsinnsats langt overskrider de beløp som er gått til en NS betonte velverdsformål. Hertil kommer at til den institusjon som jeg har gitt størst beløp nemlig Frontkjemperkontoret er det utelukkende sked for å avhjelpe nød og med en samtidig protest mot at NS fremtvang bidrag gjennom kommunene og andre NS dominerte institusjoner.

Det nevnes i anklagen en frontinnsats, men nærmere undersøkelse vil godtgjøre at denne påstand er en umulighet. Helt fra jeg var årgammel har jeg en fysisk feil - en brukket rygrad. Jeg bærer kærnat støtte - korsot - Det fremgår samtidig av dokumenter og bestyrkes ved vitneutsagn at min oppgave ved en reise til østområdene i 41 var på oppfordring av Himmler å ta på meg en oppgave i forbindelse med en norsk bondekolonisasjon i et større område i nærheten av Lublin. Jeg avslog dette og ble sendt hjem. Jeg har senere erfaret at det hadde vært megen stemning på den tid for et sånt foretagende. Hundrede av bønder ville ha melåt seg. Jeg avslog med den begrunnelse at de norske bønder sålenge krigen varte i Europa hadde sin oppgave i sit hjemland. Jeg har forstått at den samme oppgave ble tilbudt Høyesterettsadvokat J.B.Hjort som formodentlig også avslø siden det ikke ble noe av. Andre NS kredse som gjennom Quisling fikk opplysning om mit avslag tok saken opp men først i slutten av 43. Begynnelsen til å bygge opp et foretagende ble gjort, men på grunn av forholdene kom det ikke til utvikling.

Denne min forbindelse til Himmler blir lagt meg til last. Man overser imidlertid at dette mit kjennskap var av uvurderlig nytte for hundredevis av mine landsmenn under okkupasjonen. Allerede i 41 fremlegger jeg for Himmler et skriftlig P.M. som finnes i mine papirer hvor jeg hevder at "ingen nasjon må tåle en øining hoss seg som nedsetter den i andres syne. Det norske folk var immunt for trusler og ytre vold og ubestikkelig overfor materielle tilsagn. Folkets holdning ville festnes i tro på ære og frihet. Den 9de april 40 var blit symbolet på en gjenfædt nasjonal bevissthet. Det var blit den nasjonale kraft som samler alle dele av folket. Det unge Norge vil sit lands frihet. Jeg fremholdt at man måtte ikke forsøke å tvinge noe på folket. * Det norske folk må selv ville en nyordning i Europa og innordne seg i den i overensstemmelse med folkets eget ønske. A sympatisere med Tyskland vil mange føle som en feig selvpoppgivelse. Det finnes dele av befolkningen som ville sympatisere med NS bevegelsens nasjonale innstilling, men det å avfinne seg med besettelsen av landet ville være et ørestap og den skamflok som følger av en feig ettergivelse kan ikke avvaskes. Det norske folk forlanger rene idealer og rene handlinger. Jeg tillater meg bare å fremheve at dette har jeg skrevet til Himmler på samme tid som Stortingets presidentskap skrev brevet til Tyskland fører. Jeg tror neppe noen vil påstå at det ikke viser en nasjonal holdning. Noe forsøk på innsmigring kan det neppe ligge i det. Himmler respekterte dette og det ble senere min triumf.

side 5.

Til de vansker som jeg selv hadde å kjempe med etter arrestasjonen kom den sjelelige påkjønning som ligger i at ens egne måtte lide under disse misforståelser og at man selv var ute av stand til å hjelpe. Overlege Meikvam som tok seg av meg vil kunne gi en uttalelse om i hvilken forfatning jeg befant meg. Takket vare den bistand som overlegen ga meg har jeg funnet en viss ro og er igjen blitt menneske. Nervene er imidlertid såre og mit sian nedbrutt. Jeg søker ikke om å komme fri straks for å vise meg i Oslo. - Det kan jeg først når min sak er prøvet under forutsetning av at pressen da gir meg den oppreisning som jeg er fast forvissat om at jeg har krav på. - Jeg har en gård på Ringsaker og vil straks ta dit opp for å komme til krefter for min sak skal opp. Jeg kan så ta inn til konferanser med min forsvarer de gange som dette er nødvendig. Jeg ber om at min anmodning må bli velvillig behandlet.

Erbødigt

Olaf W. Fernann

P.S. Hvis det skulle lette sallowheten for Isolatelse at det ble stillet garanti for meg går jeg ut fra at min svoger Direktor Eilif Bang er villig til dette.
Tilleg.

Oslo den 19 mars 1948.

Til påtalemyndigheten,
v/ statsadvokat Paal Frederiksen,
Victoria terrasse 7, O s l o.

Ad Olaf W. Fermann, løslatelse.

Idet jeg returnerer rettesprotokollen over abhøringen av vitnene: Latsa, Keller, Noot og Müller, skal jeg først få bemerke at disse vitneforklaringer synes meg i meget vesentlig grad å være egnet til å forandre i gunstig retning det bilde man har dannet seg av Fermann. Ganske vist er vitnene tyske, men de er embetsmenn i relativ høye stillinger, og såvidt forstås samtlige jurister.

Man kan sikkert ikke helt generelt betrakte tyske vitner som mindreverdige i landsavikaskor. Og det er intet i disse forklaringer som tyder på tendens. Vitnene som alle ble fremstillet fra fengsel eller interneringsleir, har ikke på forhånd kunnet påvirkes. Forklaringene gir fullgod logisk sammenheng, og vitnene har åpenbart rede på hva de uttaler seg om.

Jeg skal få påpeke noen særlig viktige trekk i det bilde som nå opprilles:

Fermann har til beste for dyrebare norske interesser gjort uforferdet og for ham sikkert ofte farefulle innsatser, idet han i flere henseender er kommet i sterk opposisjon særlig mot Terboven men også mot Quisling samt tildels mot S.D. (Redies, Fehlis, Leib og Fahnrl)

På den annen side har tyskerne åpenbart stort sett hatt tillitt til han som en hederlig mann, der " gikk inn for forståelse mellom Norge og Tyskland på basis av et fritt og selvstendig Norge " (sitat fra Keller forklaring s. 9)

Fermann kjente fra før krigen Himmler ganske godt. Dette var tyskerne her oppe vitende om, og derigjennom ble Fermanns stilling utvilsomt styrket. Dog kunne han sålvsagt ikke vite hvor langt dette vill rekke til hans beskyttelse.

Ifølge Latsas prov kan det ikke betviles at det skyldes Fermanns initiativ og energiske innsats at Terbovens forordning av 26.9.41 om ubetinget dødsstraff for flukt til England eller annet fiendtlig land forandret. Derved ble gjentagelseer av slikt som den ubyggelige Vigrean (15 eksekverte dødsdommer) avverget. I rene flukttilfelle ble fangene så re kun sikret. Hvor mange gode nordmenns liv ble reddet ved denne innsats, lar seg neppe fastslå, men sikkert var det et stort antall.

Av Latsas prov fremgår videre at i Eichingersaken, hvor alle de 10 dødsdømte i ellefte time ble benådet, har antagelig Fermanns benådning søknad spillet en vesentlig rolle.

Fermann nektet å gå med på Himmlers planer om norsk kolonisasjon i Russland (se Kellers og Noots forklaringer)

side 8.

Fermann motarbeidet energisk norske frivilliges innsetning på den russiske front og opptok dette spørsmål flere ganger med Himmler personlig (Noot s. II samt Keller s. 6).

Keller (s.7) og Noot (s. 12) har forklart at Fermann ved henvendelser til Quisling søkte forhindret at nordmenn tok tjeneste i S.D. Ifølge Keller tok særlig Fehlis og Redise dette ille opp. Navnlige Noot har se s. 12-14) forklart seg om Fermanns forhold til Røde Kors. Det fremgår at han for å redde Røde Kors fra en sikker oppløsning tilbød å gå inn i ledelsen som visepresident samtidig som han satte sitt ytterste inn på at Heyerdahl ble stående som president. Han fikk avverget en høyst aktuell aksjon mot Røde Kors og dets hjelpekorps og luftvernorganisasjonen samt fikk løslatt de arresterede funksjonærer. Om nærmere detaljer se vitneprovot.

Under sin funksjon som visepresident hadde han bl.a. en kampanje for å hindre at svenskhjelpen og danskepakken ble forbudt, hvilket som bekjent ble avverget. Se Müllers prov s. 17. Han påtok seg konflikter med den tyske avdelingsleder i S.D., Leib, til beste for Fronttjenestekontoret, som søkte å beskytte norske frivillige mot tyskerne. (Noot s. 14).

Han utvirket at flere transporter av syke studenter kom hjem til Norge (Noot s. 14). Gjennom professor Frankenberg, Berlin fikk han fred. Ramm løslatt. Om hans befattning med de norske skib i Vichy-havner henvises spesielt til Müllers prov s. 18 og Noots prov s. 14/15. Jeg skal ikke oppregne ytterligere fra vitneprovotene, men jeg vil ha nevnt at Kellers uttalelse (s.9) - om at Fermann har gjort mer for norske interesser enn Sven Dyrhaug - ikke var foranlediget av noe spørsmål fra tiltalte eller meg.

Noot erklarte (s.15 nederst) at tiltalte "uten tvil var en av de nordmenn som på visse områder såsom Røde Kors, behandlingen og løslatelsen av fanger o.l. har utrettet mest hos tyskerne".

Jeg kan ikke unngå å danne meg det inntrykk at Fermann hittil er blitt altfor strengt bedømt av påtalemyndigheten. Han har utvilsomt hatt en ærlig vilje til å hjelpe sine landsmenn mot tyske overgrep, og har også utrettet store ting i så måte.

Som følge av sin iverfylte natur er han kommet ganske sterkt i forgrunnen, og opinionen har grepet fatt i ham. Gjennom ulykkelige sensasjonsnotiser i dagspressen er han blitt fremstillet som erkelandesviker. Jeg ber erindret de helt feilaktige avismeddelelser om soldat- og våbensmugling i kullbåter, om hans konspirasjoner sammen med Quisling og Hagelin, samt eventyret om hans gave primo mai 1945 på 8 millioner til Røde Kors for å redde seg iland o.s.v.

Hans reise til østfronten og opptreden i tysk uniform er også blitt utlagt høyst fordreiet måte. (Se nå bevisopptagelsen. Hans reise til

Manuskript

fronten var av helt unilitær beskaffenhet.)

Når bildet av Fermanns person og forhold blir korrigert - og dermed er man gjennom bevisopptakelsen kommet et godt stykke på vei - vil det etter min overbevisning bli klarlagt at man i ham iethvertfall ikke har noen stor synden for seg.

Fermann har nå sittet fengslet i snart 7 år. Hans nervesystem er sterkt nedbrutt, og jeg har grunn til å tro at elene medisinske hensyn ber hittil hans løslatelse. Herom har jeg tilskrevet overlege Leikvam, fra hvem det eventuelt vil komme en erklæring.

Hvilken straff herr Fermann vil få, tror jeg at det på nå foreliggende grunnlag er meget vanskelig å domme om. Men det ville etter min mening iallfall være dristig å gå ut fra at han vil bli dømt til lengere fengselsstraff enn den han allerede har utsonet.

Tilsynsmann i hans bo, h.v. advokat Oscar Smith, har på forespørsel uttalt at han ingen anvending vil seise mot løslatelse, ja, at av hensyn til hans verv ville løslatelsen by på praktiske fordeler. For meg som hans forsvarer gjelder dette siste i aller høyeste grad. Jeg har med en hypernervøs mann å gjøre, som daglig sender meg brever. Sakens akter lar seg ikke løpe med i fengslet. Overhodet lider hensynet til forsvaret meget sterkt ved hans inntegerring.

Jeg henstiller inntrengende at herr Fermann løslates straks.

Erbødigt

Hench Bugge .

~~Er dette det eneste uttrykket om forholdene som jeg har fått noen
kennetegn på ved fronten, men det er de krigsmålsrettede etterretter.~~

Olaf W. Fermann. - Liste over papirer som Politiet har fått anmodning om å frenskaffe. Anmodning er stillet til Politiet fra Høyesterettsadvokat Nils Finn Simonsen og Høyesterettsadvokat Heuch Bugge. Henstillingene er av gammel dato.

Håndskrevne breve fra Fermann til dr. Hermann Harris Aall forelagt meg av politifullmæktig Hartmann. Brevene omhandler min innstilling til Hagelin og Ringness i året 39.

Klage fra Berlin innlevert av dr. Måmoen gjennom Støren til NS. Klagen omhandler min kritikk av Quisling og NS 41/42. Et eksemplar må ligge i Konsul Størens papirer.

Brev fra SS Gruppenführer Schmidt Berlin hvorav fremgår at jeg kun hadde Himmlers billigelse til å bære uniform under mit opphold i østområdene. At han gjerne ville forskaffe meg tillatelse til å bære uniform fordi han mente at det var Himmlers tanke og ønske, men at det ikke kan bli SS uniform. Han har derfor med samme post tilskrevet Gruppenführer Redies. Lå i konvolut merket SS i mit private pengeskap.

Utkast fra Hermann til opprop etter Quislings regjeringovertakelse.

Utkastet utarbeidet etter Generaldirektør Hanssons opprop i forbindelse med Unionsstriden. Finnes i Gjerløvs politiske historie. Finnes også hos direktør Heyerdahl som har hatt saken til bearbeidelse.

Utkast til brev til Redies i forbindelse med dødsdomme over Englandsfarere. Ligger i SS konvolutten i mit private pengeskap.

Forslag ang. eget velferdskontor for NNfanger. Dr. Melandsø, Trondheim må ha kopier.

Gjestebreve istetfor medlemsbøker i NS, beregnet på NSUO. Finnes i stort opplag på kontoret.

Styremøte protokoll ang. dannelse av et Norges Røde Kors i London. Protokollen må foreligge i Landsstyret i Norges Røde Kors og omhandler presidentens innstilling til dette spørsmål.

Avskrift av den avtale som Norges Røde Kors hadde sluttet med den tyske okkupasjonsmakt.

Brev fra Fermann til Heyerdahl ang. de 8 plus 5 millioner kroner.

Redegjørelse fra landsstyret om hvorledes dette spørsmål er behandlet.

Redegjørelse ang. behandlingen av de 40 000 tons kull som Fermann fikk stillet til Norges Røde Kors disposisjon i Sundsvall.

Protokoll fra styremøte i det tyske Handelskammer med protest fra Fermann i anl. opprettelsen av sivile domstole ved Reichskommissariatet.

Bilag fra konsul Størens papirer ang. arbeidet med sjømannsorganisasjonene, skiper i franske havne og kollonisasjon i Ukraine. Saker som legges meg til last men som alene vedrører andre NS instanser.

Red. Dombås artikkel i sjøfarts tidende høsten 40 som forsvarte meg mot angrepet over London radio.

Breve ang. betolettelser for div. Nordmenn etter engelsk bombeangrep. De tilfelle hvor jeg oppnådde at boetn ble slått ned må foreligge både i Fernanns og Handelskammerets arkiv.

Liste over deltakerne i de to middager på Skaugum og Handelskammerets frokoster, særlig de hvor dr. Illigner var tilstede om mulig med reférat av talene.

Handelskammerets takkeskrivelse til dir. Lorenz Vogt.

Brev fra Fernann til Hoot i SD ang. Røde Kors hjelpekorps med en erklæring fra With-Endresen.

Brev til Ungdomsfylkingen / Odd Behn / med klage over ungdomsfylkingens opptreden i Nordmarka.

Brev til fylkesfører Holm med oppfordring om eksklusjon av et medlem av Studentsambandet som hadde henvendt seg til tysk politi med anmeldelse av en anden nordmann. Brev til fylkesfører Holm med protest ang. innkallelse til væpnede formasjoner i Oslo.

Korrespondanse med Heyerdahl og Norges Røde Kors og notater i mit arkiv ang. diverse tiltak til fordel for politiske fanger. Herunder breve til SD til Koch og dr. Paris. Ang. syke studenter - norske leger - sykesøstre - skrivelser fra dr. Heimbeck og tuberkuloseforeningen. Flere hundrede brev.

Brev til konsul Simonsen med oppfordring om å understøtte sjemannsprestene: arbeide.

Notater og taler i mit arkiv ang. Televåg folkene og NN fanger.

Norske frivillige - oppløsning av partiet - forbud mot tjeneste for nordmenn i SD.

Protokol over møte på slottet i mai 45. Finnes i Fuglesangs sak. Jeg er blitt forelagt protokollen under forhør.

Brev til fylkesfører Aass av mai 45.

Adv. Hjorts tale ved møte med tyske offiserer og funksjonærer fra RK sensommeren 40 i Rokkosalen på Grand. Jeg var tilstede.

Germaneren våren 45 med angrep på meg i anl. mine oppfordringer mot kamp i Norge. Fremlagt i red. Floods sak.

Utskrift av skibsmegler Bjørnstads rapport til Politiet ang. uttalelser fra Falck ang. mit Firma og forbinnelse med meg. Gjengir uttalelser fra redermøte i Oslo i 44.

Breve fra det Bergenske til mit firma ang. opptakelse av forretningsforbinnelse i 41. Foreligger hos landssvikpolitiet i Bergen. Uttatt av mit arkiv. Forelagt meg ved forhør.

Noen data som kan dokumenteres og som tjener til å forståelse av min holdning under okkupasjonen.

Jeg opplevet den første verdenskrig i Russland. Jeg hadde venner som kjempet på russisk side mens deres brødre sto i den tyske hær.

Dette forhold gjorde et sterkt inntrykk på meg og fikk betydning for min holdning under okkupasjonen til spørsmål "frivillig innsats."

Jeg følte under mit opphold i Russland uvirksomhet som noe fattig og virkelig noe mens ungdom gikk i døden for sit land.

Jeg gikk derfor inn for Røde Kors arbeide som jeg var beskjeftiget med helt til krigens opphør. Det ble påskjønet med det Russiske Røde Kors hederstegn av begge klasser.

Dette fikk meg til også under okkupasjonen å søke en lignende beskjeftigelse. Under mit opphold i østområdene etter at jeg hadde avslått Himmlers tilbud om bondekolonisasjon foreslo jeg ham å ta på meg et arbeide for å evakuere foreldreløse barn fra de krigsherjede strøk. Forslaget gikk ut på at foreslå en aksjon med dette formål for det internasjonale Røde Kors. Saken ble oppgitt da Amerika kom med i krigen og jeg etter min hjemkomst ble orientert om de planer myndighetene i Norge hadde med Norges Røde Kors. Jeg valgte da å gå inn for Røde Kors arbeide hjemme.

Jeg protesterte overfor Himmler mot innsats av norske frivillige på fronter hvor de kunne møte norske frivillige på alliert side.

Jeg forlangte norske frivillige kun til vårt lands eget forsvar og fremholdt det utilbørlige i å forlange edsavleggelse til ~~en~~^{en} som en norsk borger ikke sto i noe tillitsforhold til.

Allerede i februar 41 hadde jeg skriftlig tatt opp denne sak overfor Quisling. Brev i mine akter.

Etter den først verdenskrig var det meningen at jeg skulle vært med på Nansens hjelpeaksjon. Jeg kom av familiære hensyn ikke til å ta avsted. Jeg kjente dengang ikke Quisling.

Jeg tok del i Pan-Europaarbeidet. Jeg var godt inne i de tanker som beveget de menn som gikk i brodden for dette arbeidet. Ideene gikk konform med den livsoppfatning som Nansen gjorde seg til talsmann for. Senere fulgte jeg Nansenskolens ideer. I mine taler skal jeg påvise hvorledes jeg bruker Anders Wüllers livssyn til å forme mine tanker. Innholdet vil derfor ikke være unasjonalt holdning, men kun den forutfattede mening at en NS tilhenger alltid er på den gale side.

I utlandet har jeg alltid tatt del i det nasjonale arbeidet. Jeg har en rekke av år vært formann i den norske klub hvor jeg har bodd.

I 33 meldte jeg meg inn i NS. Det var Quislings forhold til Nansen som gjorde meg oppmerksom og hans NS program tiltalte meg. Jeg tror vi er inne i et tideverv og at de sosiale spørsmål må løses for å nå fram til ro og arbeidsfred i de enkelte samfunn. Jeg har aldri følt meg egnet til politisk virksomhet. Jeg overtok derfor ikke ved noen leilighet noen

politisk stilling, og var ikke fra 35 til okkupasjonens slutt en eneste dag i noe lønnet avhengighetsforhold til NS.

Mit arbeide i Utenriksorganisasjonen overtok jeg i 1934. Det ble arbeidet under okkupasjonen uten innblanding fra tysk side og uten noe avhengighetsforhold til NS Generalsekretariat som konsulærvirksomhet og en velferdsinstitusjon. Jeg henviser til innstruks til Utenriksen av septbr. 42.

Den stilling som jeg derfor hadde innen NS bekledde jeg fra 1934.

Hvis jeg hadde forbunnet med denne oppgave noen annen tanke enn å være mine landsmenn behjelpelig ville det vært naturlig at jeg hadde avansert i gradene under okkupasjonen.

Finansielt kan den ikke ha brakt meg noen fordele. Jeg har derimot båret ikke ubetydelige utgifter. Levnedsmidler til nordmenn ute selvfølgelig uten noe politisk skille, til erstatning for bombebeskadede, til hjemreise utgifter o l. er dekket av min private kapital og ført over Frontkjemperkontorets konto for å få beløpene ut og avskrevet. Disse beløp fører revisor opp til inndragning.

Jeg hadde et større industriforetagende som de tyske myndigheter ikke fortsatt ville la meg eie med mindre jeg tok tysk statsborgerskap. Dette var året 36. Etter konferanse med dengang Logasjonsråd i Berlin Helgeby av slo jeg dette med den følge at jeg måtte nedlegge mit verv og bli sleeping partner. Økonomisk kostet dette meg en formue.

Når jeg kunne ofre dette for ikke å oppgi mit statsborgerskap er det lite sannsynlig at jeg på andre hold skulle være villig til å ofre noe av den stolthet jeg følte ved å være norsk borger.

Min forbindelse med Quisling var lik nul. I alle år fra 35 til etter okkupasjonen sto jeg i forbindelse med Generalkonsul Ringnes og dir. Thorvald Heyerdahl, Berlin som begge var medlemmer av Nasjonal Samling. NS hadde i Tyskland rund 12 medlemmer i Hamburg - 3/4 i Berlin og et par i andre tyske byer. Etter okkupasjonen meldte det seg endel, men de fleste medlemmer var kun tilreisende for lengere eller kortere tid fra Norge. Samlet var neppe medlemstallet 100. I Frankrike hadde vi et medlem. I andre lande kan nevnes Danmark med 4/5 medlemmer. Det ble ikke på noe tidspunkt propagandert. Medlemsbok skulle avskaffes. (Se gjestebrev.)

I året 40 fremholdt jeg for Quisling hans egne ord ved oppfordringen til å slutte seg til Nasjonal Samling som lyder som følger :

Det politiske syn og den politiske gjerning må være grunnet på og gjennomtrengt av det sanne nasjonale og av en dyp og moralsk verdensanskuelse. Det må være en folkereisning. Det er fra folket forandringen må komme, bryte fram av folkebevistheten, som finner seg selv, befrir seg fra fortrollingen og endelig i faresn stund erindrer at over de enkelte partier står det hele folks store parti.

Vi skal ikke ta til løsen importerte, mindreverdige ideer som slet ikke passer for vår egen

side 1.

masser for vår egenart. Et demokratisk elites styre i

Med disse ord møtte jeg Quislings innstilling etter septbr. 40 og

ganste særlig hans holdning etter februar 41.

Under mit opphold ved Himmlers stab hadde jeg påny fått forståelsen av hvor avgjørt negativ Himmlers og Utenriksdepartementets holdning var overfor Quislings regjeringssplaner. Minister Lüssers oppholdt seg under krigen ved Himmlers stab.

Jeg fremholdt dette for Quisling. Jeg anbefalte at Quisling skulle søke forbindelse med andre kretse utenfor NS for å danne et forretningsstyre til vern om norske interesser og oppløse bevegelsen eller legge den stille til okkupasjonen var endt. Dette foreslo jeg skriftlig. Forslaget fikk dir. Heyerdahl utlevert. Utkast i mine papirer.

Direktor Heyerdahl har uoppfordret meddelt meg at "man" var fullt fornøyd med min holdning og respekterte min haktut innstilling. Med "man" gikk jeg ut fra at Heyerdahl mente de herrer som han hadde samarbeidet med i april og senere i 1940.

Gjennom en elektning Oberstleutnant Baumann i General Thomas stab hadde jeg full orientering om den måte de tyske offiserer for en stor del så på forholdene og forstanden mot Hitlers planer. Baumann og jeg forvaltet i felleskap en familieforne. Dette forklarer at han lot meg få kjennskap til dette.

Under henvisning til at jeg var særlig godt orientert om dette vil man forstå hvorledes jeg både votet og hadde forutsetning for å ta den innstilling som jeg gjorde. Jeg henviser i denne forbindelse også til min avisartikkel våren 45.

Stærkt jeg får anledning til å svare General-Admiral Bohn skal jeg føre bevis for at jeg på tysk hold tok helt avstand fra Berbovens tale av septbr. 40 og de særegne forhold som skyldes helt mit initiativ og som førte til benåningen av Svae, Eraser og Birkevold.

Avhending av SamleiterWagener vil klarlegge min uvilkendige holdning overfor Quislings politikk februar 42. Hvorfor en tale ble holdt av meg i februar 41 og mit forsøk på over Quisling å forhindere blodleggesene i Nord Norge ved inngrep fra svensk side og det forslag som jeg arbeidet med og som skulle skaffe alle politiske fanger fri både i Norge og i Tyskland i 45.

Det bebreides meg at jeg ikke er trått tilbake som medlem av NS.

Jeg har ikke hatt den oppfatning at jeg tjente mit land ved å gjøre meg selv arbeidsdyktig. Det ville ha vært tilfelle. Samme dag jeg var trått tilbake ville styret i Norges Røde Kors ha fallt. Motsette ved min stilling i NS hadde jeg anledning til å virke og så får man demme meg etter mine gjerninger. NS medlemskapet var foresåvidt ikke noen nødvendighet, men det var en forutsetning for at jeg kunne arbeide.

side 4.

Min nære forbinnelse med offiserer fra AOK som jeg kom i forbindelse med gjennom mit arbeide eller som var anbefalet til oss gjennom felles bekjennete i Tyskland uttalte seg helt åpent om sit syn på Quislings regjering. (Se allerede i 4I/42 mine samtaler med Oberst Dietrich i rapporten fra Berlin i Konsul Størens papirer.)

Vitneutsagn fra dette hold vil klarlegge hvorledes jeg ble hjulpet ved AOK's hjelp mot angrep både fra SD hold og fra NS kredse. Fra AOK venter jeg også det klare bevis for den innsats som jeg gjorde over AOK for å forpurre Terbovens forsøk på å stoppe Svenske - suppen og gaveforsendelser.

Det som igrunnen bebreides meg er at jeg har vært så overmåde aktiv på så mange hold. Det er nå engang mit naturel. Motivene for mine handlinger kan det imidlertid ikke være tvil om.

Finnes det et eneste tilfelle hvor det kan påvises at jeg har søkt et selvisk mål?

Finnes det et eneste vitne som har noe å utsette på meg ?

Jeg tror fullt å fast at de kritiske forhold som vi lever i mindre skyldes "forholdene" men årsaken er å søke i menneskene selv.

Det er mulig at jeg overvurderte min egen inneste mulighet, men det kan da ikke bebreides meg at jeg ikke gjorde ærlige forsøk og tok villig både ansvar og risiko.

Var jeg trått ut hadde jeg måttet forholde meg passiv. Men å holde seg utenfor er ikke det samme som ikke å gjøre noe galt. Den passive bidrar ved sin holdning til å muliggjøre uønsket utvikling. Mønsen har sagt at et dyktig handlende menneske nå engang er et nyttigere individ i samfunnet enn de passive. Det gies heller ikke noen levende livsmoral uten i et fritt selvstendig tenkende og handlende menneske. Passivitet er død John Chamberlain skriver i et brev til Robert Lovel- The new Under Secretary of state og kritiserer sterkt de menn som av erfaring har lært seg at det materielt sett lønner seg å være passiv eller neutral. Idealet for disse menn blir den avveiede som aldri tar en sjanse av frykt for at det muligens kan bli lagt ut som en feil.

Dette kan ikke bebreides meg.

Det synes som vi idag i Norge har glemt hva man allerede for 2000 år siden bekjennete seg til. I Johannes evangelium 7 kap. 51 heter det :

" Vår lov dømmer da vel ikke noen uten at de først har hørt ham og fått vi vite hva han har gjort ? "

Jeg føler meg i et og alt ansvarlig for hva jeg har foretatt meg under okkupasjonen. Intet er foretatt under tvang, ^{unntatt den som lå i forholdet} men jeg avviser enhver tanke om et kollektivt ansvar. Det blir jo nettopp et utslag av den ånd som bekjempes. Albert Camus sier i " Combat " " Såvidt jeg vet, har

Frankrike ikke noen gang ment at et ansvar kunne bli kollektivt." Denne innstilling til det kollektive ansvar er ikke noe som jeg har tatt opp etter at jeg har lært Landssvikanordningen å kjenne. For å motbevise det skal jeg føre bevis for¹⁾ at jeg like før okkupasjonen har fremført overfor Quisling og tillitsmenn innen bevegelsen at et forlangende om egne representanter for NS til Stortinget i den kritiske situasjon som landet befant seg var en feil. Nasjonal Samling skulle konsentrere seg om å bringe folket forståelsen av tidens alvor og nødvendigheten av å feste tilliten og ansvaret hos de menn som av folket var valgt til å styre. Jeg fremholdt at oppgaven skulle være å fremme de nasjonale og sosiale ideer således at representanter for andre partier sluttet opp om N.S.'s ideologi. At Quislings tanke om det store partiet over de almindelige partier ble løsenet. At dette ikke er en urealistisk tanke fremgår av den sammenligning mellom NS program og Fellesprogrammet som herr professor Berggård har gjort i sin bok " Etter 7de Mai."

I 1941 tok jeg på et tillitsmanns møte bestemt avstand fra at det skulle avlegges noe løfte ved opptakelse i N.S. I forbindelse med dette og som en konsekvens av dette følger " Gjestebrevet" til avlesning av Medlemsbok i Utenriksorganisasjonen. Sekretærene i Norsk Tysk selskap vil kunne hjelpe til med å bevise denne holdning. Da jeg ble spurt om råd av disse herrer etter at professor Klaus-Hansen var avsatt var det første som jeg rådet til avskaffelse av medlemskort.

Til det økonomiske har jeg å henviser til fakta som vil klarlegge at jeg ingen fordele ville ha av foretningens fortjeneste under krigen. Avansen er derfor som det forøvrig også fremgår av revisors rapport bestemt for avlevering ved frigjøringen. Disse midler som likevel skulle avleveres benyttet jeg under okkupasjonen til å finansiere forskjellige for landet viktige formål eller erstatte finansering som var pålagt andre norske institusjoner f.eks. Norsk Brenselsimport²⁾.

Beløpene til NS velferdsformål er store men de skulle også dekke poliser på kr. 2000.- stykke for fallne frivilliges barn. Rundt et beløp på kr. 200 000 håper jeg at jeg skal kunne føre bevis for. Det er gått ut over Frontkjenperkontoen og benyttet til hjelp for politiske flyktningers pårørende.

Av disse midler (avansen i forretningen) er rundt 400 000 anvendt til å finansiere kullkran i Trondheim. En finansering som var pålagt Brenselsimport a/s. Kr. 150 000.- til briketfabrik. Finansering som også var pålagt Brenselsimport a/s. Kr. 500.000.- til forbedringer på Oslo Kommunes Kullplass. Kr. 200 000.- tillønninger av arbeidere og håndverkere som det ikke var behov for, men som på denne måte ble spart for arbeidsinnsats.

Frontkjemperkontoret.

I september 47 ble det av undertegnede sendt et brev til Riksadvokaten som i det vesentlige inneholdt hva jeg her vil gjenta. Riksadvokaten svarte på min henvendelse ved å anmode min forsvarer om å "foreta det fornødne for å få saken klarlagt overensstemmende med tiltaltes ansøker for at han kan få lov til å bevise sine påstander."

Jeg er taknemlig for at denne mulighet byes meg, men mit ønske gikk videre. Jeg håpet å få lov til å ta opp spørsmålet Frontkjemperkontoret utenfor min egen sak. Den befattning jeg har hatt med kontoret er en annen enn den som er tatt med i min tiltalebeslutning.

Vitnet Fuglesang uttaler i sin rapport til politiet under forhör i Møllergt. 13 den 6/3-46 " at Fernann ble spurt om han ville være leder av Frontkjemperkontoret. Han svarte nei til dette...."

Hvis det derfor kun var mit eget forhold som interesserte meg burde jeg formodentlig av rent taktiske grunner forholde meg mest mulig passiv til dette spørsmål.

Jeg er imidlertid som følge av min stilling som visepresident i Norges Røde Kors og den som i sin tid førte forhandlingene den person som best kjenner dette forhold. Presidenten i Norges Røde Kors, direktør Høyerdahl kjenner forholdet, men det er forståelig at han holder seg så reservert som mulig.

Under rettsoppgjøret dømmes daglig personer som har gitt bidrag til Frontkjemperkontoret. Disse personer sitter ikke selv inne med de opplysninger som burde fri dem for straff. Fordømmelsen av Frontkjemperkontoret er en opinions-sak, som bygger på mangelfull undersøkelse av kontorets virksomhet. Det internasjonale Røde Kors vil når saken kan forelegges bekrefte at kontorets oppgave var en Røde Kors institusjons arbeid.

Nevnet Frontkjemperkontoret er uheldig valgt. De frivillige i første Finlands-krig ble omtalt som Frontkjemper, herav ble navnet avledet.

Kontoret var i virksomhet fra 41 som en svdl. med en funksjonær underordnet Nasjonal Samlings hjelpeorganisasjon.

Våren 42 lå mange norske sårede på tyske leseretter. De pårørende ville ha en norsk forbindelse som kunne hjelpe dem med å komme i forbindelse med sine. Det ble behov for et omsorgsarbeide. Jeg var på den tid visepresident i Landsstyret i Norges Røde Kors og Fuglesang ba meg om å overta oppgaven. Norges Røde Kors skulle ikke alene utføre omsorgsarbeide men også finansiere det. Etter konferanse med presidenten i Norges Røde Kors ble det

side 2-

klart at dette ville være en påkjønning for Norges Røde Kors på grunn av den politiske situasjon som måtte forsøkes avverget. Dette ble så min første prinsipielle oppgave i mit verv som medlem av landsstyret.

Kontoret som var tenkt som en egen avd. av Norges Røde Kors med betegnelsen omsorgskontoret for norske frivillige e.l. bibeholdt navnet "Frontkjemperkontoret" og opptok sin virksomhet som et helt selvstendig kontor.

Jeg hadde erklært meg innforstått med å bistå kontoret med råd under den første tid.

Jeg hadde visse forutsetninger for dette arbeide. Jeg arbeidet under den første verdenskrig i Petrograd med det Russiske Røde Kors og hadde i mellomkrigstiden meget interessert fulgt det Internasjonale Røde Kors virksomhet.

Som det fremgår av Fuglesangs politiforklaring var kontorets formål humanitære oppgaver, støtte til sårede, etterlatte, pårørende samt å understøtte forbindelsen mellom de pårørende og de frivillige. Jeg siterer av politiforklaringen: "Vitnet husker i samme forbindelse at Fernann flere gange har framholdt at Frontkjemperkontorets virksomhet ikke burde innskrenkes til de frivillige etter 1940, men omfatte også skadelidte fra krigen 1940 og pårørende til falne på den annen side. Man mente det var galt å trekke noe skille ved humanitært hjelpearbeide."

Frontkjemperkontoret hadde ingen oppgave som ikke hørte inn under en almindelig røde kors forenings virkefelt.

Det misvisende som muligens har villedet både folkeopinionen og rettsoppgjæret er navnet som delvis ble bibeholdt for å unngå en forveksling med Norges Røde Kors. Dette kunne kun være av interesse for denne siste institusjon.

Frontkjemperkontoret måtte søke å samle midler ved å verve om bidrag. Hvor meget lettere og hvor meget større hadde ikke kretsen vært hvis kontoret hadde brukt Røde Kors navnet. Det ble en utrykkelig avtale at dette ikke skulle skje.

Gjennom Nasjonal Samling søkte kontoret å få større bidrag fra kommuner og andre NS styrte institusjoner. På grunn av den mangelfulle orientering om kontorets formål oppsto her megen tvil og ivrige ordførere og styremedlemmer ~~i selskaper xxxxx~~ bevilget bidrag ofte mere tvangsmessig enn frivillig. Dette ble av meg flere gange påtalt som helt uriktig.

Politiet har konstatert at det blant bidrag til frontkjemperkontoret finnes beløp som ikke stammer fra NShold og at presidenten i Norges Røde Kors har anerkjent kontorets røde kors arbeide

side 3.

ved selv å gi et av de første bidrag.

Bidrag til Fronttjenpekantoret er straffbart etter §36 som bistand i våd og tidd.

Det vil kunne dokumenteres og politiet vil også sikkert ha konstateret dette forhold under sin etterforskning; at kontoret var sterkt motarbeidet fra tysk hold. Det fulgte av seg selv at kontoret kom til å hjelpe de frivillige ut av tjenesten hvor dette var mulig.

De frivillige stod under tyske krigslove. Ved vervingen underskrev den frivillige en kontrakt med de tyske myndigheter. Enkelte ombestemte seg og ville ut av tjenesten. Etter tysk lov var det dødsstraff for å unndra seg tjeneste. De frivillige hadde set straffen fullbyrdet. Å beskytte de frivillige mot tysk krig og fordringer ble derfor en av kontorets oppgaver, da de enkelte frivillige overfor den tyske militæradministrasjon selvfølgelig var nakne.

Rettsoppgjøret må i Fronttjenpekantoret se noe annet enn det som det virkelig forestillet.

Det må derfor med all bestemthet fastslås :

Fronttjenpekantoret hadde ingen oppgave overfor den frivillige i hans egenskap av soldat.

Intet med betaling av sold.

Intet med pliktmessig underhold av familien.

Intet med den frivilliges tjenesteforhold.

Kantoret v e r v e t i k k e f r i v i l l i g e .

Kantoret understøttet ikke krigsinnsatsen i høyere grad enn dette kan bebreides en almindelig røde kors forening.

Det behov for omsorgsarbeide som oppstod etter at de frivillige var sendt til fronten måtte ha funnet en løsning også uten at NS hadde tatt det opp. Ut fra rent almen-menneskelige følelser ville ikke hjelp kunne avslåes. Arbeidet hadde helt naturlig fallt på Norges Røde Kors som i henhold til sine love hadde måttet ta omsorgen på seg. Dette ville sikkert fått vidninger for foreningen fordi de enkelte personer som var medlemmer eller frivillig hjelp rundt i landet neppe hver især hadde forutsetningene for å forstå at Norges Røde Kors gikk inn for arbeidet.

Jeg siterer fra presidenten i det Internasjonale Røde Kors bok "Den barmhjertige Samaritan " side 39 heter det:

Nettopp i de tilfelle hvor en Røde Kors forening tar fatt på løsnin- gen av oppgaver som ikke direkte fremmer landets nasjonale interesse ja, som kanskje går på tvers av stemningen og innstillingen i folke

side 4.

nettopp da virkeliggjør den Røde Kors tanken og løftes opp på et høiere plan. Og videre heter det uttrykkelig : Som mellomman må det vise like stor villighet til å hjelpe begge parter og ikke la seg hverken begeistre eller dempe av personlige, nasjonale, sosiale og religiøse sympatier eller antipatier.

Av dette vil det framgå at etter den etikk som ligger til grunn for Røde Kors-tanken ville det vært Norges Røde Kors første plikt å tatt seg av de sårede frivillige og den nød som oppstod i forbindelse med deres innsats. Dette selvfølgelig uten å ta noen stilling til hvorvidt det sympatiserte med frontkjempernes innsats eller ikke.

Viscount Grey of Fallodon uttaler om sine erfaringer etter første verdenskrig : Hvis man vil gi en rettferdig dom må man ikke kjenne bare en manns ord og handlinger, men også hvorfor han talte og handlet som han gjorde. Man må være villig til å stå hvor han sto og se hendelsene således som den forekom ham. Ikke før man vet hvorledes de enkelte ting hennte kan en danne seg en riktig og nyttig mening om følgene av dem.

Jeg tillater meg å henwise til disse sikkert meget fornuftige ord og ennå engang understreke at rettsoppgjøret ikke kan sitte inne med de riktige informasjoner om Frontkjemperkontorets virksomhet og oppgave. Disse opplysninger kan politiet skaffe tilveie og jeg ber om at jeg må få lov til å yte bistand.

Det kan ikke sterkt nok understreges at Frontkjemperkontoret og Norges Røde Kors virksomhet under krigen hørte sammen og ville ha blitt knyttet sammen hvis ikke presidenten og mit samarbeide hadde vært så forståelsesfullt at jeg kunne sette alt inn på å forhindre en sån utvikling.

I en vitnesak hvor Lagmann Solem førte forhandlingerne ble jeg foreholdt dette spørsmål. Lagmann Solm bemerket at det var en lykke for Norges Røde Kors styre at det ikke gikk med på å ta seg av de frivillige. Jeg trodde i alle tilfelle å forstå Lagmannen sån, men dette må bero på en misoppfatning av røde kors tanken. At et åpent samarbeide om hjelp til de frivillige ville skadet Norges Røde Kors er jeg ikke i tvil om, men like så utvilsomt hørte dette arbeide helt og fullt inn under Røde Kors. Det som også her må gjøre billedet uklart er at man tror at kontoret hadde andre formål enn tilfelle er.

En vesnetlig faktor som hjalp til å holde kontorets virksomhet borte fra Norges Røde Kors var den innstilling de tyske SS myndigheter hadde til Frontkjemperkontoret. *At dette var fiendtlig vil det foreligge mange bevis for. Ved kontorets hjelp ble flere

En samordning Norges Røde Kors - Frontkjempekontoret
ville styrket Røde Kors i dets forhold til de tyske
myndigheter.
Røde Kors stilling etter samordningen ville ha gjort det
mulig å fremme dets krav med et ganske annet ettertryk.
Bævis min aksjon til fordel for Englandsfarere - læs
prov i rettsboka.

side 5.
 frivillige løst fra sine forpliktelser. Et arbeide som ikke lå på linje med Ersatekommandos virke. Verving til SS foregikk utelukkende gjennom SS egne kontorer eller funksjonærer. se vitne prov av I6/3-46 Lærum :
 Vitnet hadde inntrykk av at Etsatekommando arbeidet for å skaffe seg innflytelse over Frontkjemperkontoret og at Fernann var imot dette. §46 bistand til fienden er uforenelig med de beveggrunnene som var årsaken til at kontoret ble opprettet og i direkte strid med det arbeide som ble utført.

Presidenten i Røde Kors sier i sit vitneprov for politiet 20/3/46 "Fernann arbeidet også for å få størst mulig Røde Korshjely til frontkjemperne (sårede og invalider). Såvidt vitnet husker fremmet han aldri noe forslag om samordning av Frontkjemperkontoret og Norges Røde Kors, og Fernann var vel også oppmerksom på at dette ikke ville nytte."

Jeg heller til den anskuelse at presidenten har avgitt sin forklaring i tiden like etter frigjøringen, hvor han selv felte det nødvendig for sin egen stilling å ta så sterkt avstand som mulig fra meg også på grunn av de uhyrlige rykter som dengang fikk lov til å versere. Mit forhold både til Presidenten og til Norges Røde Kors i sin helhet fremgår av de vitneforklaringer som nå foreligger i rettsboka og som jeg henviser til. Jeg er ikke i tvil om at presidiet og landestyret ved en objektiv vurdering av mit arbeide vil ha vanskelig for å finne et eneste tilfelle hvor ikke mit arbeide var av nytte for organisasjonen og i dens ånd.

Jeg refererer fra Koller Hoots og G.W.Hüllers vitneutsagn :
 Fernann tilbød seg å gå inn i ledelsen som visepresident for å redde Røde Kors fra en sikker oppløsning samtidig som han satte sit ytterste inn på at Heyerdahl ble stående som president. Han fikk avverget en høyst aktuell aksjon mot Røde Kors og dets hjelpekorps og Luftvernorganisasjonen samt fikk løslatt de arresterede funksjonærer. Under sin funksjon som visepresident hadde han bl. a. en kamp med Berboven for å hindre at svenskhjelpen ble forbudt....uten tvil er Fernann en av de nordmenn som på visse områder såsom Røde Kors, behandling og løslatelse av politiske fanger o.l. har utrettet mest hos tyskerne.

Dir Heyerdahls arbeide for politiske fanger var en utrettelig og mandig innsats uten at han hadde annet å bygge på enn den innflytelse som han trodde at han hadde i tyske kredse. Reichskommissar var sikkert en kold usentimental taktikker. Sålenge riksrådeforhandlingene var av betydning, under handelskammerets start og det innledende arbeidet til den øvrige norske industri var forbindelsen til Heyerdahl skattet. Senere endret billedet seg og da Heyerdahl sendte dr. Hofmann representant for det internasjonale Røde Kors til Serberleiren resikerte

Jeg var selvfølgelig helt enig i at Heyerdahl fremmet
saken, og han gjorde helt på eget initiativ.
Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

side 6. Min beføring med saken berører forøvrig min holdning.
han mer enn han hadde tatt på seg hadde han vært orientert. Jeg fikk
en advarende gjennom AOK som maliggjorde å avvise aksjonen.

Gjennom min nære forbindelse med sårede frontkjemper fikk jeg den
idé som førte til opphevelse av Carbovens forordning av 26.3.41 om
ubetinget dødsstraff for flukt til England. Jeg henviser til Lataas
vitneprov i rettsboka.

I dette tilfelle har altså forbindelsen med Frontkjemperkontoret spart
hundrede av nordmanns liv.

Ved siden av den rent juridiske side av saken gles det også en menneske-
lig. For det almen-menneskelige kan man legge strengere mål enn det
formal juridiske. Likevel blir kontorets virksomhet å frittgjenns.

Bak lovens bokstav ligger dens ånd og denne er ikke til å misforstå.
Ingen jurist ville demme den enkelte bidragsyter hvis han hadde kjenn-
skap til de enkelte praktiske tilfeller som samlet utgjør Front-
kjemperkontorets virkekreds.

Det var bekjent i NS at det bestod et slags arbeidsforhold mellom
Frontkjemperkontoret og Røde Kors. Det er også fakt. men det ble lite
utnyttet for ikke å skade Røde Kors. I enkelte tilfeller var det imid-
lertid effektivt.

President Huber internasjonale Røde Kors sier i sin bok side 56
Røde kors arbeide forutsetter personlig kontakt mellom den som hjelper
og den blir hjulpet. Det er derfor viktig at saklighet og planmessig-
het å t h e overakkrer nestekjorlighet.

Det kan ikke være hensikten å ville demme handlinger til
straff hvis motiv utelukkende var nestekjorlighet.

side 60 : en opp forvalter som har
nødvendig for at Røde Kors skal fylle sin oppgave.

Denne forståelse manglet både hos Røde Kors og ved Frontkjemperkontore
muligens mest ved det siste.- Det skyldes ikke kontorets formål som
bygget på den menneskelige humanismes hoieste etikk, men enkelte
menneskers vansker for å glemme egne feil og dyrke nestekjorligheten.
Hvis de personer som har mottatt hjelpen ble framstillet i retten ville
retten ikke finne noe galt i å ha hjulpet disse ulykkelige mennesker.
Retten demper heller ikke idag for dette men for alt det andre som
kontoret har hat til oppgave og som faktisk ikke eksisterer. Å drepe
denne forestilling er så å si umulig.

Jeg vil nevne en mor (Sjoadalen) som hadde mistet sin eneste søn,
fattig, gammel, utslitt. En ungdom (Hogner) 27 med fire små barn - manns
fallt - En frivillig, mistet begge øyne og begge arme (Nyborg).
Når man blir stillt ansikt til ansikt med denne ulykke, når man får anled-
ning til å tale med disse krigens ofre, da blir ikke spørsmålet om man

side 7

skal hjelpe men hvorledes man skal hjelpe best. Det juridisk formelle blir noe uvirkelig noe og den menneskelige tragedie det reelle.

Den unge frivillige som jeg nevnte svarte da man i nødlidenskap beklaget ham " Å det gjør ikke noe, når det bare går godt med Norge.

Hvis man vil innvende. Disse gutter skulle ha vist bedre, de skulle ikke ha drad ut, så kan jeg kun svare at også andre tok feil og i grunnen er vel gutten og hans gamle mor mindre skyldig enn den som sendte ham ut. At den som hjelper til med å lege sårene skal straffes må ligge i at retten ikke blir opplyst om det riktige forhold.

Det er vanskelig å diskutere om tro. Jeg siterer noen linjer av et brev fra en fallen frontkjemper Per Wang.

" Når vi idag ser stolt ungdom med tro og seirevilje kaste seg helt og fullt inn i kampen, når vi vet at kamrater går i døden med Norge på sine leper og i sine hjorter, blir ikke da visse ting i vår nærmeste nærhet bitte, bitte små ? Jeg tror på usjeldigheten i det som er evig-folket. Slakten sedes og menneske der. Det norske folk, vårt norske folk vil aldri dø. Det kan aldri dø. - Vi kan det og vil det, men aldri Norge.-

Jeg vil gjerne få framheve at det at jeg avale å overta ledelsen av arbeidet for de frivillige under Norges Røde Kors ikke innebar noen erkjennelse av at oppgaven ikke var av karitativ karakter. Det var heller ikke ønske om å frasi seg et arbeide eller unnlate å handle. Jeg gikk ut fra at arbeidet i Norges Røde Kors var av større almen betydning og derfor min plikt. Jeg har ved min holdning medvirket til at Frontkjemperkontoret ikke kom inn under Norges Røde Kors og en følge av denne handling er idag at bidragsyttere blir straffskyldige som hadde unngått dette var planen om samarbeid sort ut i livet. Alt er i en vanskelig tid av betydning - selv det ikke å handle har sine følger fordi det kan medføre en uønsket utvikling. Jeg mente at det var plikt å handle og tok derfor min beslutning som sikkert idag ingen bebreider meg, men hvis forholdet med straff for bidragsyttere til Frontkjemperkontoret ikke endres blir jeg uvillig opphavsmannen til at disse mennesker straffes.

I mit virke i Norges Røde Kors hadde jeg store mål som dessverre ikke ble realisert. Det lå i at jeg ikke kunne vinne fram til den tillit som var forutsetning for et fullstendig samarbeide. Her legger jeg skylden på de uenskelige usanne rykter (Kullbåter.)

Jeg søkte i Norges Røde Kors et forum hvor alle nordmenn under okkupasjonen kunne samles og hvit mål alle kunne gi sin tilslutning. Dette kunne ske på tvers av politisk og sosialt skille. Jeg trodde at den kristelige og den humanistiske idé var så sterkt forankret i det norske folk at vi

side 3

kanne finne et sammenhengende, kraftig og aktivt uttrykk for den i Røde Kors arbeidet.-Jeg trodde at vi her som folk ville gi uttrykk for det som var den europeiske kultur og med den kraft som det lå i dette denne øye for krigens vold i vårt eget land.-

Hele det norske folk i alle tilfelle alle den som var vendt å kalle nordmenn hadde her stått på en front. Frykten for ethvert samarbeide også det som skulle hjelpe våre ulykkeligere stillede landmenn var under okkupasjonen vanskeliggjort.

De oppgaver som Det Norske Røde Kors og Fronttjenestepunktene hadde under okkupasjonen var de samme. De som skulle hjelpe tilhørt forskjellige politiske farver, å skille mellom "ven" og "fiende" når hjelp skal ytes er stik imot den ^{ide} ~~tenne~~ som verden har bygget Røde Kors tanken på.

Det var den menneskelige og naturlige utvikling som skapte dette omsorgsarbeide oppstått ut fra menneskers rone følelser og dette vil ha varig virkelighet.

Den lov som denker er en hensiktsmessighet for det på et viligpunkt og av men som på grunn av forholdene ikke ved selvsyn kunne tenke om det virkelige forhold.

Videre dokumentasjon og vitneutsagn forbeholdes. De vil bekrefte og utdype hva jeg her har forsøkt å klarlegge.

Jeg ber om at denne sak nå bli prøvet.

Oslø 1 april 1948.

Olaf M. Hornum